

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Kars Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu
KARAR

Toplantı Tarihi ve No : 29.05.2019-181
Karar Tarihi ve No : 29.05.2019-2445

36.00.1162
Toplantı Yeri
KARS

Kars İli, Merkez Ani ve Arasoğlu Köylerinde yer alan ve kadastro harici alanda kalan I. Derece Arkeolojik Sit Alanının sit fişinin güncellenmesi ile Geçiş Dönemi Yapılaşma Şartlarının belirlenmesine ilişkin; Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun 14.02.1981 tarih ve A-2757 sayılı kararı, Kars Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 24.11.2016 tarih ve 1562 sayılı kararı, Kars Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü uzmanının 08.05.2019 tarih ve 217031 sayılı dosya sunum raporu okundu. Konu ile ilgili bilgi ve belgeler incelendi. Yapılan görüşmeler sonucunda;

- Kars İli, Merkez İlçesi, Ani ve Arasoğlu Köylerinde yer alan ve kadastro harici alanda kalan, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun 14.02.1981 tarih ve A-2757 sayılı kararı ile I. Derece Arkeolojik Sit ilan edilen alan için;

- Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunun 05.11.1999 tarih ve 658 sayılı İlke Kararının 1 inci maddesinde yer alan Koruma ve Kullanım Koşullarının Kars İli, Merkez İlçesi, Ani ve Arasoğlu Köylerinde yer alan ve kadastro harici alandaki I. Derece Arkeolojik Sit için Geçiş Dönemi Yapılaşma Koşulları olarak belirlenmesine, söz konusu sit alanı için düzenlenen güncel sit fişinin uygun olduğuna,

- İlgili İl Özel İdaresince, 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 17'nci maddesinde belirtilen süre içerisinde, söz konusu sit alanı için Koruma Amaçlı İmar Planının hazırlanarak değerlendirilmek üzere Kurulumuza sunulmasına;

Karar verildi.

AVRUPA KONSEYİ	DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ D.K.V.K.E	SİT	ENVANTER NO:
TÜRKİYE	KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ		HARİTA NO:
İLİ: Kars	İLÇESİ: Merkez	MAHALLE KÖY VEYA MEVKİİ: Ani Köyü ve Arasoğlu Köyleri	KADASTRO PAFTA: ADA: PARSEL: Kadastro Harici Alan

ADI: Koşevenk Yaylası 1.Derece Arkeolojik Sit Alanı

GENEL TANIM:

Kars İli, Merkezine 56 km mesafede, Ani Köyünü kuzeyinde Arpaçay'a bakan yüksek yamaç ve vadi yatağında kurulmuş üç bölümden oluşan büyük bir yapı topluluğudur. Bugün 1. derece askeri güvenlik bölgesinde kalan manastırın kuruluşu 10. yüzyıla dayanır. 14. yüzyıla kadar eklemeler yapılan manastırın etrafında Kars'ın Rus işgalinde bulunduğu dönemde bir yerleşim oluşmuştur. Horomos Manastırı inşa edildiği tarihten itibaren önemli bir dini merkez olmuş, III. Aşot döneminde (953-977) başkentini Ani'ye taşınmasıyla da önemini artırmıştır. Horomos Manastırı'nın ana kompleksi, Surp Hovhannes Kilisesi/Aziz Yahya Kilisesi ve gaviti, kilisenin güneyine bitişik mezar yapısı, bu yapının üstünde doğuya doğru üç küçük şapel, mezar yapısının güneyine bitişik şapel ve bu şapelin güney ve doğusunda işlevleri tespit edilemeyen mekânlar, kilisenin kuzeyinde mezar yapısı olduğu düşünülen bir mekân, gavitin güneybatısında üç mekândan oluşan ve yayınlarda "Rölikler Evi" olarak adlandırılan bölümlerden oluşur. Yapı topluluğunun etrafı günümüze kuzeyde bir kısmı ulaşmış avlu duvarı ile çevrelenmiştir. Ayrıca manastırın Arpaçay'a bakan yamacı düzleştirilmiş, yer yer moloz taşlarla istinat duvarları yapılmıştır.

Manastırın ana kilisesi olan haç planlı Surp Hovhannes Kilisesi'nin kubbesi, kuzey duvarının tamamı ve doğu duvarının kuzey yarısı yıkılmıştır. Kilise ve gavitinin, 1038 yılında Kral III. Simbat (1020-1040) tarafından inşa ettirildiği gavitin batı girişi kapısı alınmışlığındaki vakıf kitabesinde ifade edilir. Ancak kilisenin ilk inşasının 10. yüzyıl yani Kral Abas (928-953) dönemi olduğunu dönem kaynaklarından bilinir. 11. yüzyıla tarihlenen gavit, 14. yüzyıla kadar belli dönemlerde restore edilmiş ve bazı eklemeler yapılmıştır. Bu gavit hem plan tipi hem de süslemeleri açısından Horomos Manastırının en önemli yapısıdır.

Surp Hovhannes Kilisesi'ne güneyden bitişik olan mezar yapısı kare planlı ve tonoz örtülüdür. Mekânın kiliseden sonra yapıldığı, kilisenin güney giriş kapısının bir kısmını ve üçgen nişi kapatmasından anlaşılır. Ayrıca mekânın iki yapı dönemi olduğu da doğu duvardaki mimari uyumsuzluktan tespit edilmiştir. Bu mekânın doğu duvarında hepsi birbirinden farklı süslemelere sahip dört tane haçkar yer alır. Mezar yapısının üstünde üç tane şapel bulunur. Doğu-batı doğrultusunda dikkatli gözlemlenilen şapellerin doğuda birer apsileri mevcuttur. Ortadaki şapel kubbe, kuzey ve güney şapeller beşik tonoz örtülüdür. Mezar yapısına bitişik tek nefli ve tek apsisli şapelin kuzey duvarı ve apsisi günümüze ulaşmıştır.

ŞİMDİKİ TEHLİKELER : Askeri Güvenlik Bölgesindeki alan çevre köyü halkı ile define vb. kaçak kazılara karşı korumasız vaziyettedir. Sit içerisindeki anıtsal yapılar ise her türlü tahribata karşı korumasız vaziyettedirler. Kiliselerinin dış cephe duvarlarında dökülmeler mevcuttur.

ŞİMDİKİ DURUM : Askeri Bölge içerisinde etrafı açık korumasız durumdadır.

SİT POTANSİYELİ : I.Derece Arkeolojik sit potansiyeli mevcuttur.

ŞİMDİKİ KORUMA : Korumasız vaziyettedir.

ÖNERİLEN KORUMA : Alanın bir bölümü mayınlı olması sebebiyle öncelikle mayınlardan temizlenmeli, akabinde alanın etrafına bir koruma önlemi alınarak anıtsal yapıların güçlendirilmesi ve akabinde restorasyonunun yapılması gerekmektedir.

KORUMA DERECESESİ

HAZIRLAYANLAR: 07/05 / 2019

İbrahim GÜL
Sanat Tarihçisi

İbrahim ÇOLAK
Arkeolog

KONTROL EDEN: 07/05/ 2019

Kaptan Zeynel Abidin YAŞLI
Bölge Kurulu Müdürü

YAYIN DİZİNİ :

GÖZLEMLER :

KURUL KARARLARI

GMEAYK'nun 14.02.1981 tarih ve A-2757 sayılı kararı
Kars KVKBK'nun 24.11.2016 tarih ve 1562 sayılı kararı

REVİZYON :

K.V.K.B.K. ONAYI: / / 2019

